

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA.410.032.06.2021

Pan Jacek Pytel
Prezes Zarządu
TAURON Wydobycie Spółka Akcyjna
ul. Grunwaldzka 37
43-600 Jaworzno

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/019 – Przygotowanie i realizacja „Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce”.

Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 902) i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2020 r. poz. 1913) **wyłączono informacje stanowiące tajemnicę przedsiębiorcy**. W dalszej części wystąpienia fragmenty zawierające informacje podlegające wyłączeniu ze względu na tajemnicę przedsiębiorcy oznaczono jako: [...]**JTP**.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	TAURON Wydobywanie Spółka Akcyjna ¹ , ul. Grunwaldzka 37, 43-600 Jaworzno.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jacek Pytel, Prezes Zarządu, od dnia 13 lutego 2021 r. do nadal. Poprzednio funkcję Prezesa Zarządu pełnili: <ul style="list-style-type: none">– od 16 maja 2017 r. do dnia 3 czerwca 2019 r. Pan Zdzisław Filip,– od 4 czerwca 2019 r. do 4 sierpnia 2019 r. Pan Sławomir Obidziński,– od 5 sierpnia 2019 r. do 12 lutego 2021 r. Pan Tomasz Cudny.
Zakres przedmiotowy kontroli	Działania na rzecz realizacji Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce ² i ich efekty.
Okres objęty kontrolą	2018 – 2021 (III kwartał), z uwzględnieniem dowodów sprzed i po tym okresie, o ile miały wpływ na ocenę kontrolowanej działalności.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Tomasz Kaczyński, doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr LKA/251/2021 z 21 października 2021 r.2. Jerzy Horodecki, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/239/2021 z 6 października 2021 r.3. Przemysław Witek, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/253/2021 z 22 października 2021 r.4. Wiesław Pietrzyk, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/195/2021 z 15 października 2021 r.5. Michał Nowak, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/250/2021 z 20 październik 2021 r.

(akta kontroli str.1-11)

¹ Zwana dalej „Spółką” lub „TWD”.

² Zwany dalej „Programem”.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm., zwana dalej „ustawą o NIK”.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Spółka aktywnie uczestniczyła w opracowaniu *Programu*, składając do niego uwagi, które w większości zostały uwzględnione. Przedłożone do Agencji Rozwoju Przemysłu S.A.⁵ informacje zawierające planowane do osiągnięcia wskaźniki w związku z monitorowaniem realizacji *Programu* zostały sporządzone w oparciu o Plany Rzeczowo-Finansowe na poszczególne lata oraz Strategię Grupy TAURON, w ramach której działa *Spółka*.

Strategia *Spółki* z 2016 r. nie była aktualizowana i w związku z tym nie ujęto w niej założeń *Programu*, jednak część działań w ramach inwestycji i inicjatyw strategicznych wpisywała się wprost w założenia jego celów szczegółowych i była realizowana przez TWD w formie projektów lub zadań.

Łączna szacunkowa wartość kosztów, jakie *Spółka* poniosła w związku z realizacją celów przewidzianych w *Programie*, wyniosła co najmniej [...]TP zł⁶.

Zakładane przez *Spółkę* do osiągnięcia w okresie objętym kontrolą podstawowe wskaźniki rentowności i płynności nie zostały uzyskane, a nawet uległy spadkowi. Wpływ na pogarszanie kondycji finansowej *Spółki* miał przede wszystkim spadek wydobycia i przychodów ze sprzedaży, strata na sprzedaży i dokonany w 2019 r. znaczny odpis z tytułu trwałej utraty wartości aktywów. Skutkowało to odnotowaniem przez TWD ujemnego wyniku finansowego.

Koszty administracyjne działalności *Spółki*, koszty zużycia materiałów i energii związanych z produkcją węgla, a także koszty usług obcych związanych z produkcją węgla nie przekraczały prognozowanych wartości.

Spółce nie udało się jednak osiągnąć założonego wzrostu wielkości wydobycia i sprzedaży węgla, co związane było głównie ze wzrostem absencji (COVID-19) i odejściami doświadczonej załogi, problemami eksploatacyjnymi, brakiem przygotowanych frontów eksploatacyjnych oraz niższym niż przewidywano zapotrzebowaniem na węgiel *Spółki* ze strony głównych odbiorców.

W 2019 i 2020 r. wielkość nakładów inwestycyjnych na udostępnienie nowych złóż była niższa od planowanych, lecz mimo tego odnotowany wzrost zasobów przemysłowych i operatywnych udostępnionych w efekcie inwestycji był wyższy niż zakładano. W 2019 r. nie wykonano jednak prognozy w tym zakresie, z uwagi na wstrzymanie przez TWD inwestycji.

W okresie objętym kontrolą zatrudnienie w *Spółce* uległo zmniejszeniu w stosunku do prognoz, a udział kosztów pracy w kosztach produkcji węgla był niższy od wartości prognozowanych.

Spółka osiągnęła lub przekroczyła zakładane w prognozach wskaźniki służące do pomiaru stopnia oddziaływania na środowisko, w tym stopień zagospodarowania odpadów oraz ujęcie i zagospodarowanie metanu.

W okresie objętym kontrolą nie udało się *Spółce* w pełni zrealizować założeń w zakresie poprawy jakości produkowanego węgla. Wprawdzie osiągnięto większy niż zakładano spadek zawartości siarki i wilgoci w produkowanym węglu, lecz jednocześnie odnotowano wzrost zawartości popiołu, a w latach 2018 i 2019 niższą niż zakładano jego wartość opałową, w przypadku której dopiero w 2020 r. odnotowano niewielką – w stosunku do założeń – poprawę.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Zwana dalej: „ARP”.

⁶ Oszacowanie to dotyczyło jedynie działań realizowanych w ramach sześciu celów szczegółowych *Programu*.

Spółka terminowo⁷ składała do ARP i Ministra Energii⁸ sprawozdania z wykonania działań i realizacji celów Programu.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁹ kontrolowanej działalności

1. Działania na rzecz realizacji Programu i ich efekty

Opis stanu faktycznego

1.1 Działania Spółki w zakresie jej uczestnictwa w opracowywaniu projektu Programu¹⁰, a następnie w zgłaszaniu ewentualnych propozycji korekt czy zmian do Programu, przedstawiały się następująco:

- W związku z pismem ME z dnia 18 sierpnia 2017 r. dotyczącym opiniowania projektu Programu, Spółka wniosła 12 uwag i propozycji¹¹, które dotyczyły w szczególności uzupełnienia zapisów, zmian w określeniach i nazewnictwie, weryfikacji i uaktualnienia danych, dat oraz stanu faktycznego. W Programie uwzględniono w pełni osiem uwag TWD, a jedną uwzględniono w części.

(akta kontroli str.21-28, 105-113)

- W odpowiedzi na pismo ME z dnia 26 lipca 2019 r., dotyczące możliwości zgłoszenia uwag i propozycji do Programu, Spółka¹² poinformowała ME, że nie wnosi uwag w tym zakresie.

(akta kontroli str.29-47, 105-113)

- W odpowiedzi na pismo ARP¹³ z 1 czerwca 2021 r. dotyczące wprowadzenia zmian w Programie w związku z podpisaną Umową społeczną dotyczącą transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego oraz wybranych procesów transformacji województwa śląskiego, Spółka przedstawiła propozycję aktualizacji zapisów Programu¹⁴, wskazując m.in. na zapisy bazujące na kierunkach działań związanych z transformacją energetyczną. Przedstawione przez Spółkę propozycje zmian do Programu dotyczyły celów szczegółowych nr I, III, IV, V, VI, VII i VIII, w tym m.in. zmiany nazwy celu szczegółowego, zmiany w treści obszarów działań, zmian w zakresie kluczowych projektów oraz dodania nowych obszarów koncentracji działań.

Prezes Spółki wyjaśnił, że: *Spółka nie otrzymała bezpośredniej odpowiedzi na przesłane w dniu 1 lipca 2021 r. pismo do ARP i do Ministerstwa Aktywów Państwowych¹⁵, w którym zgłaszała uwagi oraz propozycje zmian do Programu. O zakresie oraz formie uwzględnienia przesłanych przez Spółkę propozycji zmian zapisów Programu, Spółka została poinformowana pismem otrzymanym z MAP w dniu 8 października 2021 r., które zawierało w załączeniu Projekt Programu z wprowadzonymi zmianami*.

(akta kontroli str.48-70, 105-113, 733-737)

⁷ Tj. zgodnie z terminami wskazanymi w pismach ME i ARP.

⁸ Zwany dalej: „ME”.

⁹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana, jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁰ Program dla górnictwa przyjęty przez Radę Ministrów (zwana dalej: „RM”) w dniu 23 stycznia 2018 r., korekty do tego Programu przyjęte zostały przez RM w dniu 30 września 2019 r.

¹¹ Pismo z dnia 1 września 2017 r.

¹² Pisma z dnia 7 sierpnia 2019 r.

¹³ Zwana dalej „ARP”.

¹⁴ Pismo z 1 lipca 2021 r.

¹⁵ Zwane dalej „MAP”.

- 1.2 Przedstawiciele *Spółki* nie wchodzili w skład ww. Komitetu Sterującego ds. Górnictwa przy ME, który został ustalony jego zarządzeniem z 6 kwietnia 2018 r.¹⁶, ani nie uczestniczyli w posiedzeniach tego komitetu. Nie wchodzili też w skład grupy roboczej o charakterze doradczo-opiniującym przy ME.

Natomiast, w związku z pismem ME z 13 czerwca 2018 r.¹⁷, Prezes Zarządu TWD poleceniem z dnia 9 lipca 2018 r.¹⁸ powołał Pomocniczy Komitet Sterujący¹⁹, w skład którego - po zmianach wprowadzanych przez Prezesa kolejnymi poleceniami służbowymi²⁰ - oprócz przedstawicieli kierownictwa TWD, weszli też przedstawiciele reprezentatywnych związków zawodowych.

Zadaniem *Komitetu* było wspieranie działań Komitetu Sterującego ds. Górnictwa przy ME w zakresie wdrażania, realizacji i monitorowania przyjętego przez RM *Programu*.

Według przedstawionych przez *Spółkę* dokumentów²¹, *Komitet* odbył co najmniej cztery spotkania, mające na celu m.in. sporządzenie raportów z realizacji celów szczegółowych *Programu*. Szczegółowe uzgodnienia w ww. zakresie odbywały się pomiędzy poszczególnymi członkami *Komitetu* w formie elektronicznej, a ostateczne wersje raportów były przesyłane w formie informacji do ME i ARP.

(akta kontroli str. 12-17, 49, 71-117, 735-790, 791-793, 794-801)

- 1.3 Organy statutowe *Spółki* nie podejmowały formalnych decyzji (uchwał) w sprawie wprowadzenia do dokumentów strategicznych *Spółki* założeń i celów *Programu*. Prezes Zarządu wyjaśnił, że *Spółka* nie otrzymała wytycznych i informacji odnośnie celów, działań bądź projektów przypisanych *Spółce*, zdefiniowanych w *Programie* (...). Dodał też, że *Spółka* jest podmiotem o profilu górnictwo-energetycznym działającym w Grupie TAURON i realizuje cele oraz zadania integralnie powiązane ze strategią Grupy (...) Cele i zadania te wpisują się w założenia *Programu*.

(akta kontroli str.12-20, 114-117)

- 1.4 *Spółka* nie podpisała z ARP odrębnej umowy dotyczącej przekazywania danych w zakresie osiągania przez nią wskaźników obrazujących realizację *Programu*. Do ARP przekazywane były jednak dane niezbędne do realizacji przez tę agencję obowiązków określonych w ustawie z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego²².

Pismem z 16 kwietnia 2018 r. *Spółka* przekazała do ARP informacje zawierające dane techniczno-ekonomiczno-finansowe, w formie wypełnionych tablic, opracowanych zgodnie z wzorem przesłanym do TWD przez ME²³. Zawierały one zarówno tzw. wskaźniki bazowe, odnoszące się do roku 2016 i 2017, jak i wskaźniki docelowe i inwestycyjne, przewidywane do osiągnięcia przez *Spółkę* w latach 2018-2030.

Pismem z dnia 16 kwietnia 2018 r. *Spółka* poinformowała ARP, że jako spółka zależna TAURON Polska Energia S.A., w zakresie udostępniania informacji podlega rygorom właściwym dla spółek publicznych. *Spółka* nie publikuje prognoz wyników finansowych, dlatego też nie może udostępnić informacji

¹⁶ Dziennik Urzędowy ME z dnia 12 kwietnia 2018 r., poz. 6.

¹⁷ O utworzeniu Komitetu Sterującego, *Spółka* poinformowała ME pismem z 10 lipca 2018 r.

¹⁸ Polecenie nr 19/2018.

¹⁹ Zwany dalej: *Komitetem*.

²⁰ Polecenia z 6 listopada 2018 r. (nr 32/2018), z 28 lutego 2019 r. (nr 9/2019) i z 22 kwietnia 2020 r. (nr 13/2020).

²¹ Notatki służbowe z 27 i 30 maja 2019 r. oraz z 24 i 30 kwietnia 2020 r.

²² Dz.U. z 2019 r., poz. 1821, ze zm., zwana dalej „ustawą o funkcjonowaniu górnictwa”.

²³ Pismo ME z 30 marca 2018 r.

o planowanych na kolejne lata wynikach finansowych. Natomiast, jeśli z punktu widzenia przygotowania projekcji na potrzeby monitorowania realizacji *Programu*, niezbędne jest przekazanie wybranych planowanych danych techniczno-ekonomicznych, to *Spółka* wnosi o wskazanie niezbędnego zakresu danych.

Prezes *Spółki* wyjaśnił, że: *Mimo przekazanej do ARP informacji o trwającym w Spółce procesie weryfikacji planów długoterminowych i w związku z tym, że plany te mogą ulec zmianie, Spółka nie przekazywała aktualizacji planów na potrzeby Programu dla górnictwa. ME i ARP nie zwracały się do Spółki o taką aktualizację.*

Wskazał też, że: *Sformułowanie „ostateczny kształt Tabeli wskaźników”, które pojawia się w notatce z dnia 30 kwietnia 2020 r.²⁴, dotyczy wartości wskaźników zaraportowanych za rok 2019. W zakresie formuły oraz jakości wskaźników, Spółka nie wносиła żadnych zmian i opierała się na wzorze tabeli wskaźników dostarczonej przez ARP. W zakresie wartości wskaźników, o których mowa, wartości zatwierdzone za rok 2019 różniły się od wartości przekazanych do ARP w 2018 roku z uwagi na fakt, iż wartości wskaźników przekazane w roku 2018 miały charakter prognoz, natomiast wartości wskaźników przesłane w 2020 roku w zatwierdzonej tabeli dotyczyły wykonania za rok 2019. (...) Ostateczny kształt tabeli wskaźników, o której mowa w notatce z dnia 30 kwietnia 2020 r., jest tożsamy z raportem, o którym mowa w notatkach z dnia 24 i 30 kwietnia 2020 roku.*

(akta kontroli str.12-13, 17- 18, 119-139, 195-218, 386-388, 686-688, 733-736)

- 1.5** W okresie objętym kontrolą w *Spółce* obowiązywała *Strategia Obszaru Biznesowego Wydobywanie na lata 2016-2025 – operacjonalizacja*²⁵, przyjęta uchwałą Zarządu²⁶ i uchwałą Komitetu Zarządzania Grupą TAURON²⁷ oraz zatwierdzona uchwałą Rady Nadzorczej *Spółki*²⁸. [...]TTP

Dla osiągnięcia ww. celów *Spółka* założyła realizację inwestycji strategicznych oraz wdrożenie inicjatyw strategicznych, które zostały opisane w obszarze drugim niniejszego wystąpienia.

W *Strategii* nie ujęto wprost celów wynikających z *Programu*, jednakże niektóre elementy wynikające ze *Strategii* i realizowane przez *Spółkę* w okresie objętym kontrolą wpisywały się w założenia i cele *Programu*.

(akta kontroli str.140--191)

2. Działania realizowane przez *Spółkę* w okresie objętym kontrolą, wpisujące się w realizację poszczególnych celów *Programu*

- 2.1 Cel szczegółowy nr I *Programu*: Odzyskanie i stabilizacja płynności, rentowności i efektywności ekonomiczno-finansowej sektora górnictwa węgla kamiennego, w tym poprzez dostosowanie zdolności produkcyjnych do potrzeb rynku oraz możliwości eksportowych.**
- 1) W ramach działania dotyczącego zwiększenia rentowności i jakości produkowanego węgla *Spółka* realizowała następujące działania szczegółowe:

²⁴ Notatka z posiedzenia Komitetu.

²⁵ Zwana dalej: *Strategią*.

²⁶ Uchwała Zarządu *Spółki* Nr 2614/2016 z 11 października 2016 r.

²⁷ Uchwała Komitetu Zarządzania Grupą TAURON nr 143/2016 z 12 października 2016 r.

²⁸ Uchwała Rady Nadzorczej *Spółki* Nr 223/V/2016 z 17 października 2016 r.

- *Ukierunkowanie produkcji na potrzeby rynku*, poprzez prowadzenie stałych, bieżących analiz rynku prowadzących do zwiększenia zdolności konfekcjonowania oraz uelastycznienie produkcji ekogroszków w posiadanym zakładzie, a także zwiększenie technicznej zdolności wysiewania sortymentów średnich z całości produkcji, w celu zwiększenia produkcji ekogroszków na bazie własnych półproduktów;
 - *Poprawę jakości produkowanego węgla*, poprzez modernizację i rozbudowę zakładów przeróbki mechanicznej węgla²⁹ *Spółki*. Działanie to zakończono w 2019 r., a w 2020 r. przystąpiono do realizacji dalszej modernizacji procesu wzbogacania węgla w celu obniżenia zawartości chloru w produktach dedykowanych dla energetyki. Działanie to, według stanu na 30 czerwca 2021 r. zrealizowane było w 30% (I etap). Ww. działania były realizowane również w ramach opisanego dalej celu nr VII i nr VIII.
 - *Zwiększenie efektywności odmetanowania i zagospodarowania ujętego metanu wraz z wprowadzeniem przedeksploatacyjnego ujęcia metanu*, poprzez uruchomienie projektu GEO-METAN, którego efektem miało być pozyskanie metanu przedeksploatacyjnego. W 2019 r., przy 50% zaawansowaniu projektu, *Spółka* wstrzymała jego realizację w związku z trwającymi uzgodnieniami formalno-prawnymi z wykonawcą. Prowadzono również prace badawcze dotyczące innowacyjnej metody pozyskiwania metanu ze starych zrobów lub stref uskoków za pomocą otworów kierunkowych. W 2020 r., przy 30% zaawansowaniu prac, zaniechano ich kontynuowania ze względu na nieosiągnięcie zakładanych rezultatów. W ramach ww. celu, do 2020 r. w ZG „Brzeszcze” zrealizowana została również budowa zasilanego metanem zespołu kogeneracyjnego o mocy 5,4 MWe. Wszystkie ww. projekty realizowane były również w ramach celu szczegółowego nr VII *Programu*.
 - *Realizacja inicjatyw oszczędnościowych w obszarze produkcyjnym*, poprzez prowadzone stale i na bieżąco działania związane z optymalizacją struktury organizacyjnej *Spółki* i modernizację infrastruktury dołowej, a także realizację inicjatyw w zakresie optymalizacji i uelastycznienia kosztów. Według planów rocznych na lata 2018-2021 ww. działania zostały zrealizowane w 100%, a w stosunku do założeń *Strategii* w części dotyczącej obniżenia indywidualnego czasu pracy oraz wynagrodzenia, zamierzony poziom osiągnięto jedynie w 2020 r.
- 2) W ramach aktywizacji sprzedaży węgla, *Spółka* realizowała następujące działania szczegółowe:
- *Wykorzystanie nowych technologii w procesie sprzedaży (platformy internetowe, b2b³⁰)*, poprzez stale i na bieżąco prowadzone - w ramach dostępnych kanałów sprzedaży - działania marketingowe, a zwłaszcza poprzez systematycznie realizowany rozwój i doskonalenie kanału internetowego;
 - *Zwiększenie sprzedaży węgla „eko” poprzez dostępne kanały sprzedażowe, w ramach sprzedaży internetowej wraz z dostawą do odbiorcy oraz rozwój kompleksowości procesu zbytu i dostaw*, poprzez budowę nowego kanału dystrybucji ekogroszków konfekcjonowanych do klientów indywidualnych oraz rozbudowę multioferty, którą wprowadzono w 2018 r.
- 3) W ramach racjonalizacji i optymalizacji kosztów bieżącego funkcjonowania przedsiębiorstwa *Spółka* realizowała następujące działania szczegółowe:

²⁹ Zwane dalej „ZPMW”.

³⁰ Transakcje pomiędzy dwoma lub więcej podmiotami gospodarczymi.

- *Wyodrębnienie obszarów, które nie są kluczowe dla działalności Spółki, realizowane poprzez likwidację zbędnej infrastruktury techniczno-technologicznej i zbycie zbędnych nieruchomości zlikwidowanych przed 2018 r. części ruchu zakładów górniczych. W ramach tych działań Spółka w 2018 r. zbyła elementy sieci energetycznej³¹, a w 2020 r. jedną z nieruchomości o charakterze nieprodukcyjnym³². Na bieżąco prowadzono też czynności związane z regulacją stanu prawnego posiadanych przez Spółkę nieruchomości gruntowych;*
 - *Racjonalizację zatrudnienia wskutek odejść naturalnych oraz wykorzystania instrumentów osłonowych określonych w ustawie o funkcjonowaniu górnictwa z dnia 7 września 2007 r., poprzez realizację Programu poprawy efektywności na lata 2016 – 2018 (realizacja w 100%).*
 - *Wdrożenie procesowego podejścia do zarządzania podmiotami górnictwem, w celu osiągnięcia maksymalnej efektywności organizacji. Działanie to zostało w pełni zrealizowane w 2018 r.*
 - *Optymalizacja struktur organizacyjnych spółek węglowych, poprzez inwestowanie w posiadany kapitał ludzki i kierowanie pracowników na specjalistyczne szkolenia, kursy, konferencje oraz sympozja, studia podyplomowe i studia niestacjonarne I i II stopnia. W latach 2018-2021 działania miały charakter stały i były prowadzone na bieżąco.*
- 4) W ramach zmian organizacyjnych oraz technologicznych dla poszczególnych spółek, Spółka realizowała działania takie jak: prowadzenie na bieżąco zmian organizacji pracy oraz zainicjowanie w 2020 r. działań w zakresie powstania na bazie dwóch zakładów górniczych³³ jednej kopalni zespólonej. W 2021 r. zaawansowanie prac organizacyjnych wynosiło, według Zarządu, ok. 80%.
- 5) W ramach stabilizacji finansowej i optymalizacji kapitałowej, Spółka na bieżąco prowadziła działania w tym zakresie, dokonując aktualizacji dokumentów strategicznych (PRF) stosownie do profilu działalności w ramach funkcjonowania w Grupie, zarówno w oparciu o osiągnięte w poszczególnych latach efekty, jak i stopień realizacji dotyczących jej zadań wynikających z Programu.
- 6 - 7) W ramach działania *Udostępnienie uzasadnionych ekonomicznie nowych partii złóż, w tym m.in. węgla typu 35 i wysokojakościowego węgla energetycznego oraz pogłębiania szybów i budowy nowych, bądź rozbudowy poziomów wydobywczych w dotychczas eksploatowanych złożach, Spółka realizowała zadania inwestycyjne takie jak:*
- *Budowa w ZG „Sobieski” szybu „Grzegorz” wraz z budową infrastruktury i wyrobiskami towarzyszącymi – Realizacja tego zadania zapewniać miała Spółce m.in. odbudowę bazy zasobowej, zwiększenie elastyczności i efektywności produkcji, ograniczenie wydobycia podpoziomowego, możliwość prowadzenia eksploatacji złoża w optymalnych warunkach geologiczno-górnictwowych w długim horyzoncie czasowym. W 2021 r. wykonawca wstrzymał jednak prace głębiania szybu³⁴, a Spółka podjęła z nim rozmowy na temat warunków dalszego prowadzenia inwestycji. Inwestycja ta została zrealizowana w 50%, a związane z nią działania mieściły się również w ramach określonych przez cel nr IV i nr VII Programu.*

³¹ Wyposażenie rozdzielni w stacji 110/6 kV Brzeszcze i stację 110/6 kV Kościuszko

³² Sprzedaż niezabudowanej działki w Libiążu.

³³ ZG Sobieski w Jaworznie i ZG „Janina” w Libiążu.

³⁴ Nadal utrzymywany jest proces mrożenia górotworu.

- Budowa w ZG „Janina” poziomu 800, w tym wybudowanie powierzchniowej i dołowej infrastruktury zapewniającej uzyskanie wydobywania z tego poziomu. Realizacja tej inwestycji przyczynić się miała do: zwiększenia elastyczności produkcji, rozbudowy bazy zasobowej Spółki, poprzez dostęp do niżej zalegających pokładów węgla przy jednoczesnym ograniczeniu wydobywania podziemnego, wydłużenia żywotności ZG, przez pozyskanie nowych rejonów eksploatacyjnych, wzrostu bezpieczeństwa pracy, a także do maksymalizacji efektywnego czasu pracy poprzez skrócenie czasu dojścia do rejonu robót górniczych. W okresie objętym kontrolą główne zadanie projektu zostało zrealizowane³⁵, lecz nie zakończono prac związanych z infrastrukturą pomocniczą. Zawansowanie realizacji zadania określone zostało przez Spółkę na poziomie 90%.
- Program inwestycyjny ZG „Brzeszcze”, który zapewnić miał: odtworzenie frontów eksploatacyjnych i środków produkcji, dostosowanie infrastruktury techniczno-technologicznej dla potrzeb ewentualnej eksploatacji i gospodarczego wykorzystania metanu, zapewnienie bezpieczeństwa prowadzenia ruchu ZG i utrzymania zdolności produkcyjnych na zakładanym poziomie. Program ten w całości został zrealizowany w 2020 r., a podejmowane w ramach niego działania wpisywały się również w realizację celów nr IV i VII Programu.

(akta kontroli str. 250-270, 296-312, 369-376, 664-680, 721-732)

Z przekazanych do ARP³⁶ informacji wynika, że Spółka nie osiągnęła zakładanego poziomu zapotrzebowania na kapitał obrotowy netto. W 2018 r. wskaźnik ten był wyższy od zakładanego o 99,1%, w 2019 r. był niższy o 336,4%, a w 2020 r. był niższy o 20,3%.

Wskaźnik udziału kapitałów własnych w strukturze finansowania również nie został osiągnięty na prognozowanym poziomie. W 2018 r. był niższy od zakładanego o 85,6%, w 2019 r. był wyższy o 229,8%, a w 2020 r. był wyższy o 461,3%.

W okresie objętym kontrolą przyjęto, że dla pomiaru rentowności kluczowymi miernikami będą:

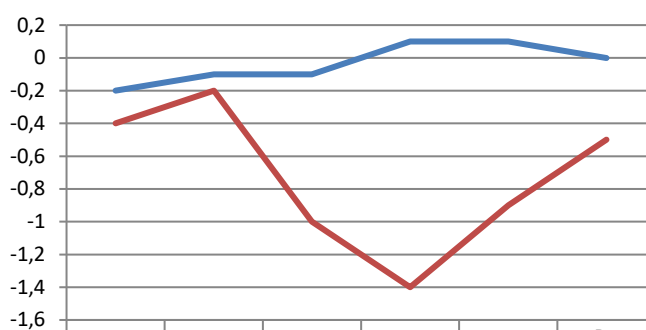
- wskaźnik marża EBITDA,
- rentowność sprzedaży netto węgla kamiennego,
- rentowność majątku ROA,
- rentowność kapitałów własnych ROE.

Wskaźniki rentowności kształtowały się następująco:

³⁵ Oddano do ruchu górniczy wyciąg szybowy w szybie „Janina VI”.

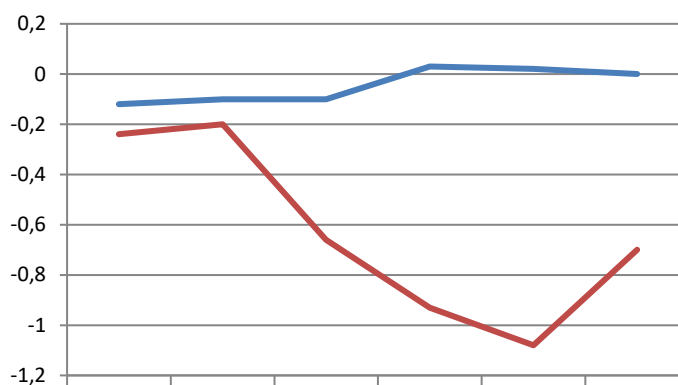
³⁶ Prognozy wynikające z tablic przekazanych do ME w związku z pismem z dnia 30 marca 2018 r.

Rentowność sprzedaży netto

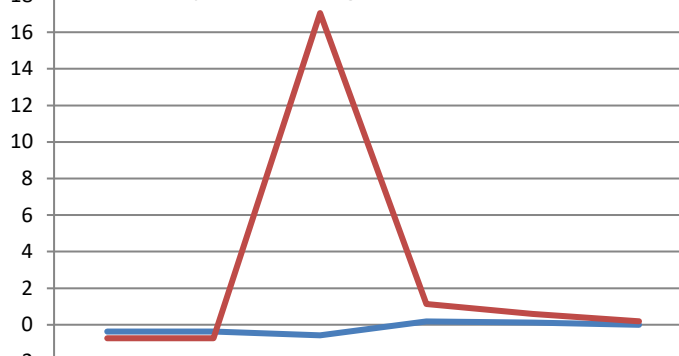
	2016	2017	2018	2019	2020	Do 30.09.21
— Wykonanie Spółki	-0,2	-0,1	-0,9	-1,5	-1	-0,5
— Progniza ARP 2018	-0,2	-0,1	-0,1	0,1	0,1	

Rentowność aktywów ROA

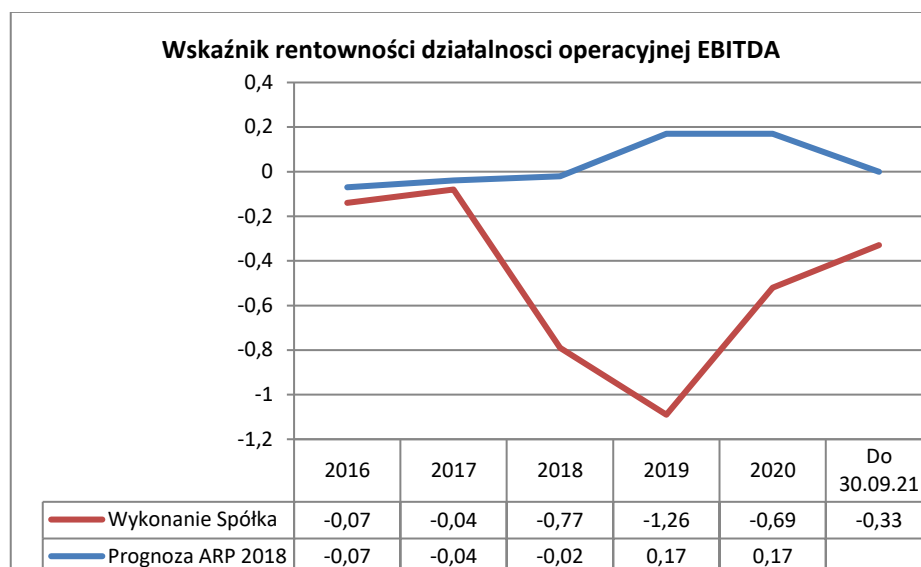

	2016	2017	2018	2019	2020	Do 30.09.21
— Wykonanie Spółki	-0,12	-0,1	-0,56	-0,96	-1,1	-0,7
— Progniza ARP 2018	-0,12	-0,1	-0,1	0,03	0,02	

Rentowność kapitału własnego (ROE)

	2016	2017	2018	2019	2020	DO 30.09.21
— Wykonanie Spółki	-0,37	-0,37	17,63	0,96	0,47	0,19
— Progniza ARP 2018	-0,37	-0,37	-0,58	0,18	0,12	

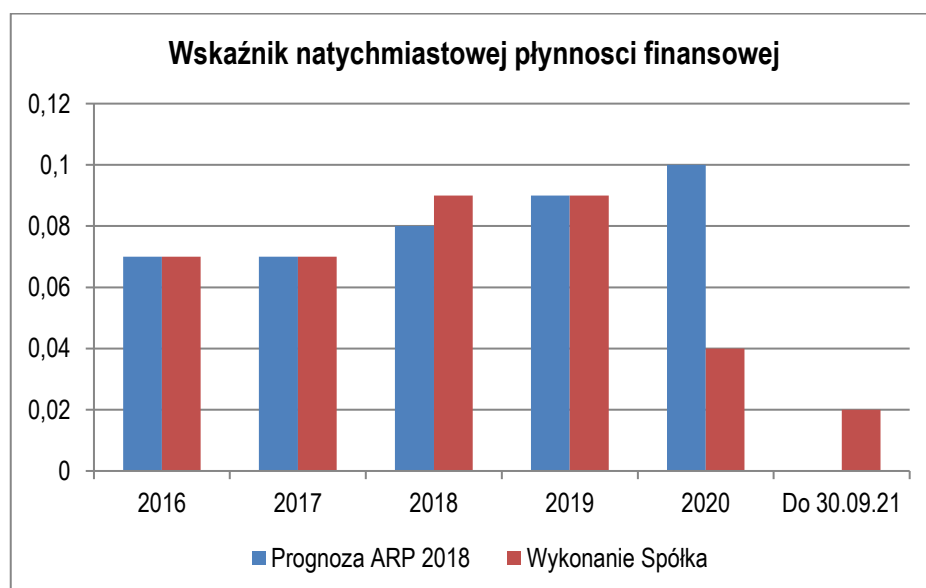

W latach 2018 – 2020 osiągnięty poziom ww. wskaźników zdecydowanie odbiegał od założonych wartości. I tak:

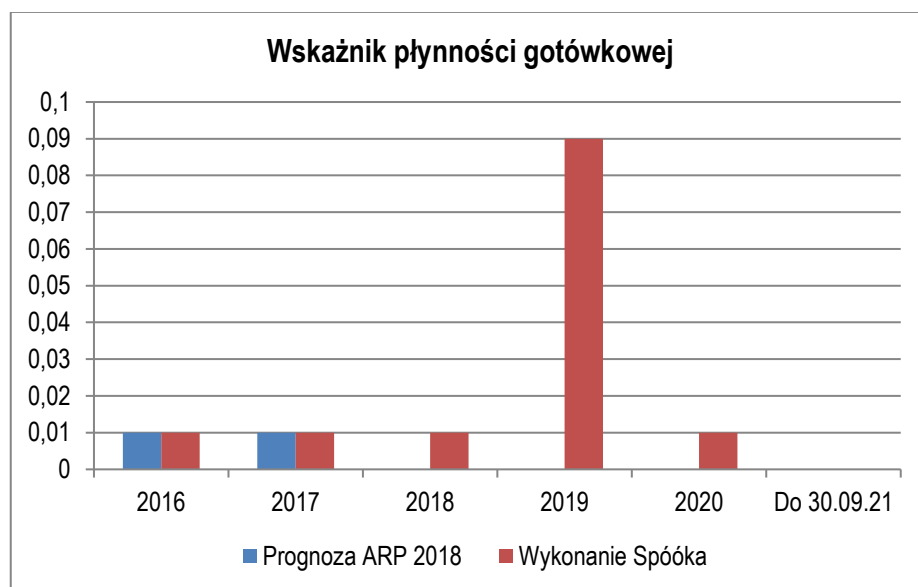
- wskaźniki rentowności sprzedaży węgla netto, rentowności aktywów ROA i rentowności działalności operacyjnej EBITDA w całym okresie objętym kontrolą osiągały wartości ujemne, i były niższe od wartości prognozowanych;
- wskaźnik rentowności kapitału własnego ROE, począwszy od 2018 r. uzyskiwał wartość dodatnią, mimo że zakładano, iż wartość taką osiągnie dopiero od 2019 r. Związane to jednak było z dokonaniem w 2019 r. odpisem z tytułu trwałej utraty wartości aktywów.

Jako mierniki pomiaru płynności finansowej *Spółki* przyjęto wskaźnik natychmiastowej płynności finansowej oraz wskaźnik płynności gotówkowej. Mimo tego, że zakładany poziom tych wskaźników był niski³⁷, *Spółka* miała trudności z osiągnięciem zakładanego poziomu.

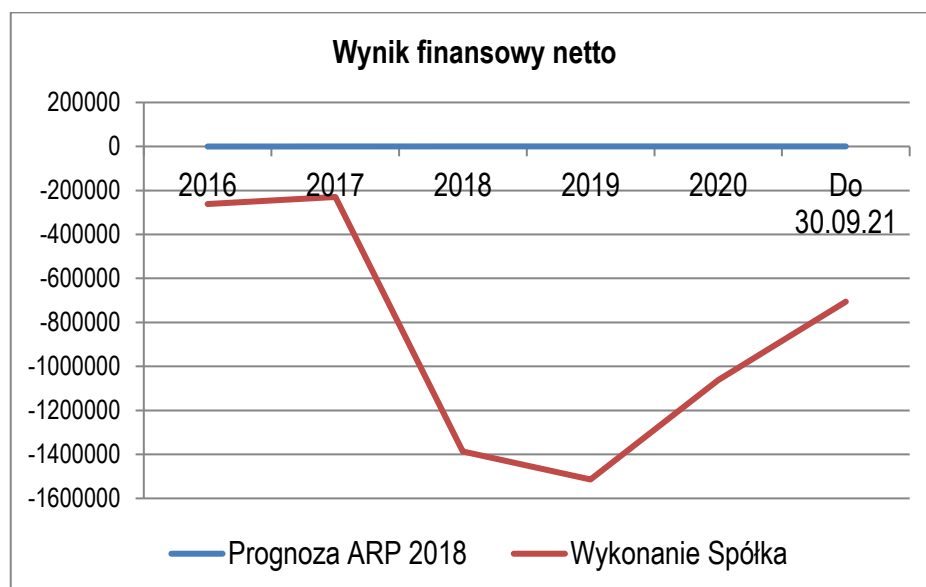
Graficzną prezentację ww. wskaźników przedstawiono poniżej.

³⁷ W literaturze przedmiotu rekomenduje się, aby wskaźnik natychmiastowej płynności wynosił od 0,16 do 0,2, a wskaźnik płynności gotówkowej od 0,1 do 0,3.

W latach 2018-2020 *Spółka* nie osiągnęła również zakładanego wyniku finansowego netto, notując w całym tym okresie straty. Przedstawiono to na poniższym wykresie:

Odnosząc się do spadku wyniku finansowego netto i wzrostu - szczególnie w 2019 r. - zobowiązań *Spółki*, Prezes wyjaśnił, że spadek ten: *wynikał z czynników opisanych w innych punktach (głównie poziom wydobycia węgla oraz niekorzystne czynniki rynkowe: niższe ceny węgla, wzrost cen materiałów i usług górniczych). Ponadto Spółka musiała dokonać odpisów z tytułu trwałej utraty wartości aktywów, które obciążąły wynik finansowy. Kwota odpisu ujętego w księgach w 2019 roku wyniosła 694 mln zł. Spółka ponosi też istotne koszty obsługi długu, które obciążają wynik finansowy i zwiększają wartość zobowiązań.*

Dodał też, że przyczynami spadku wydobycia węgla (produkcji węgla handlowego) w latach 2018 i 2019 były:

- odejścia emerytalne doświadczonej załogi o wysokich kwalifikacjach,
- pożar w rejonie likwidowanej ściany nr 547 (pokład 207) w ZG „Sobieski”,
- podwyższona sejsmiczność w ścianie nr 355, wymuszająca mniejszy postęp w ZG „Sobieski”,

- odstąpienie od eksploatacji dwukrotnie podebranego pokładu 301 w ZG „Sobieski”,
- wcześniejsze zatrzymanie biegu ściany w pokładzie 118, a w konsekwencji jej likwidacja w ZG „Janina”,
- pożar endogeniczny w ścianie w pokładzie 118, zakończony decyzją o odstąpieniu od dalszej [jego] eksploatacji w ZG „Janina”,
- opóźnienie w oddaniu do ruchu ściany 01 w pokładzie 510 - brak realizacji przez firmę zewnętrzną planowanego zakresu robót przygotowawczych w ZG „Brzeszcze”,
- wyższa niż prognozowano metanowość ścian w pokładzie 510 w ZG „Brzeszcze”,
- likwidacja zagrożenia wodnego podczas udostępnienia ściany w pokładzie 510 w ZG „Brzeszcze”.

W roku 2020 przyczynami spadku wydobywania węgla (produkcji węgla handlowego) były:

- zmniejszenie ilości czynnych ścian, z uwagi na brak przygotowania frontu ścianowego,
- obniżenie indywidualnego czasu pracy o 20% dla wszystkich pracowników TWD na okres 3 miesięcy począwszy od 1 maja 2020 r. spowodowało w konsekwencji: spowolnienie postępu ścian i przodków, przesunięcie w czasie terminów zakończenia eksploatowanych ścian oraz zbrojeń ścian kolejnych, zmniejszenie produkcji rocznej węgla,
- absencja pracowników w oddziałach wydobywczych spowodowana zakażeniami wirusem SARS-CoV-2, a także ich przebywanie na kwarantannie,
- ograniczanie produkcji z tytułu zapelnienia składowisk węgla powyżej możliwości technicznych ich zwałowania.

Prezes stwierdził również, że: *Różnice w zrealizowanych wynikach w odniesieniu do wartości prognozowanych przesłanych do ARP w 2018 roku wynikają głównie z czynników opisanych w innych punktach (przede wszystkim poziom wydobywania węgla oraz czynniki rynkowe: niższe ceny węgla, wzrost cen materiałów i usług górniczych). Zaznaczył przy tym jednak, że Spółka nie dokonywała szczegółowej analizy odchyleń wskaźników raportowanych w tabelach przesłanych do ARP w odniesieniu do wartości prognozowanych przesłanych do ARP w 2018 roku. Spółka nie otrzymała takiego polecenia. Analiza wyników, w tym wskaźników finansowych i operacyjnych, była prowadzona w odniesieniu do obowiązujących w Spółce planów (przyjętych planów rzeczowo-finansowych), a także w ramach prowadzonych inicjatyw strategicznych.*

(akta kontroli str. 196-249, 271-295, 313-337, 343-368, 696-720, 802-806)

2.2 Cel szczegółowy nr II Programu: Integracja pionowa górnictwa i energetyki oraz stworzenie efektywnego modelu grupy węglowo-koksowej.

- 1) W ramach procesu integracji sektora węglowego i energetycznego, w tym dotyczących możliwej integracji aspektów kapitałowych (gwarancje pracownicze), podatkowe i biznesowe Spółka zrealizowała działania integracji z branżą energetyczną przed 2018 r.
- 2) W ramach zmiany miksu energetycznego państwa wynikającego zarówno ze wzrostu zapotrzebowania na energię, jak i z rozpoczęcia pracy nowych mocy wytwórczych, Spółka realizowała działania na bieżąco o stałym charakterze mające na celu wspieranie energetyki, m.in. poprzez dostosowywanie oferty

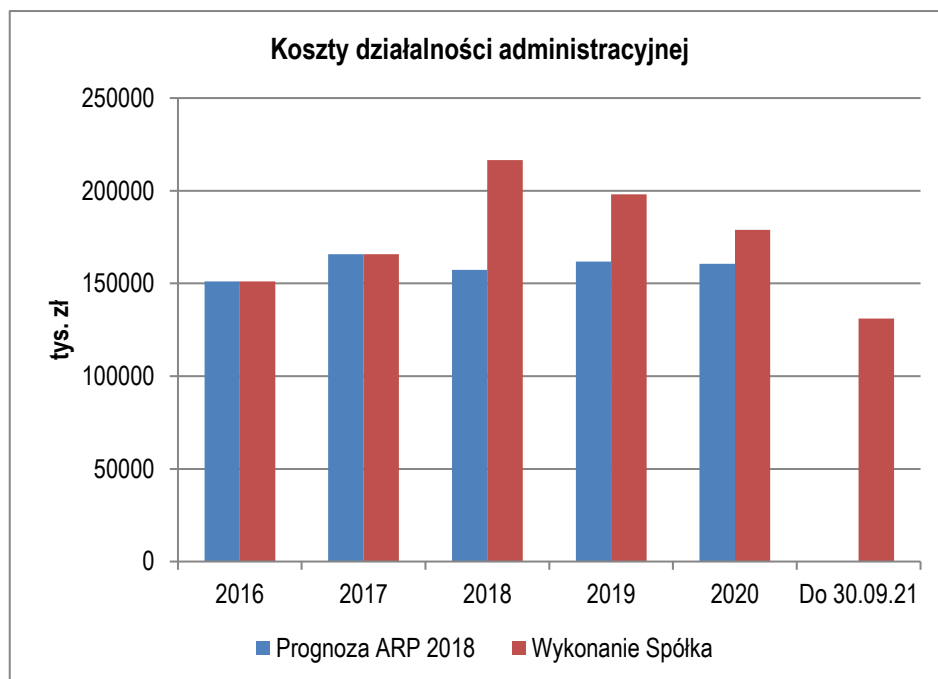
produktywnej do potrzeb wytwórców energii i dostosowanie wielkości produkcji do potrzeb energetyki.

(akta kontroli str. 250-270, 296-312, 369-376, 664-680, 721-732)

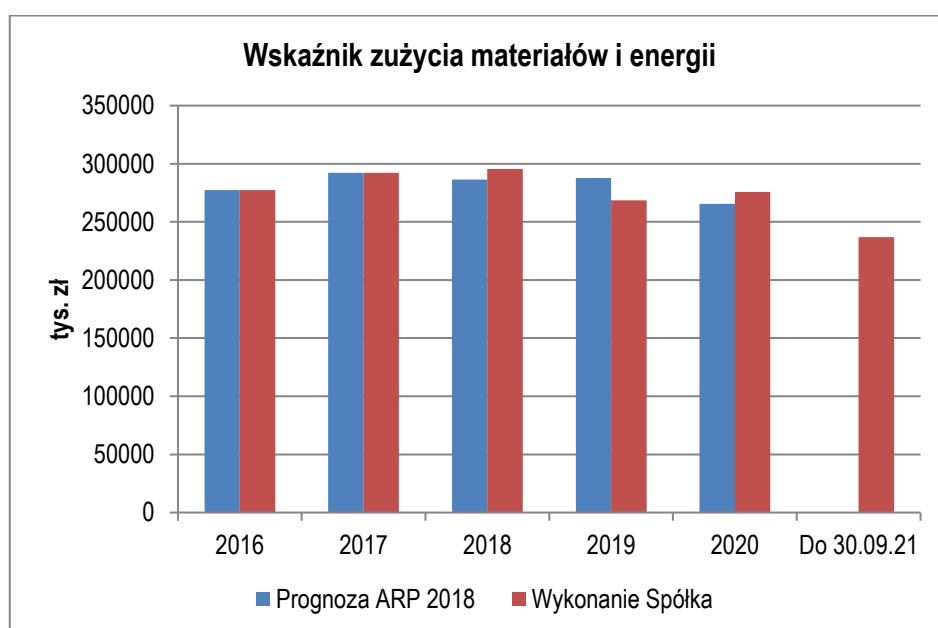
Dla realizacji ww. celu przyjęto takie mierniki jak:

- koszty administracyjne,
- koszty zużycia materiałów i energii,
- koszty usług obcych,
- wynik ze sprzedaży węgla, koksu i produktów koksopochodnych.

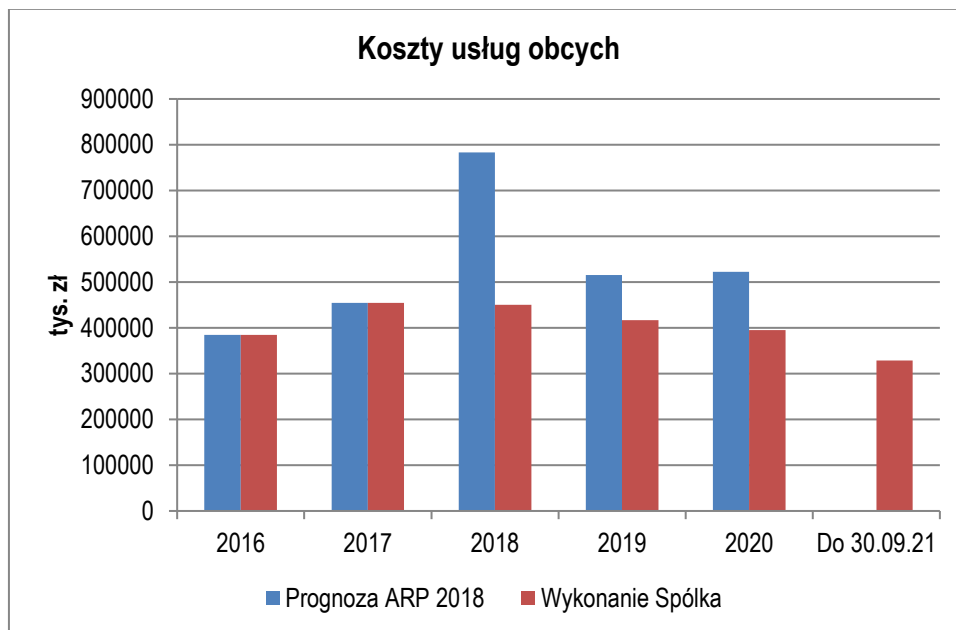
Kształtowanie się ich wykonania w poszczególnych latach przedstawiono na poniższych wykresach:

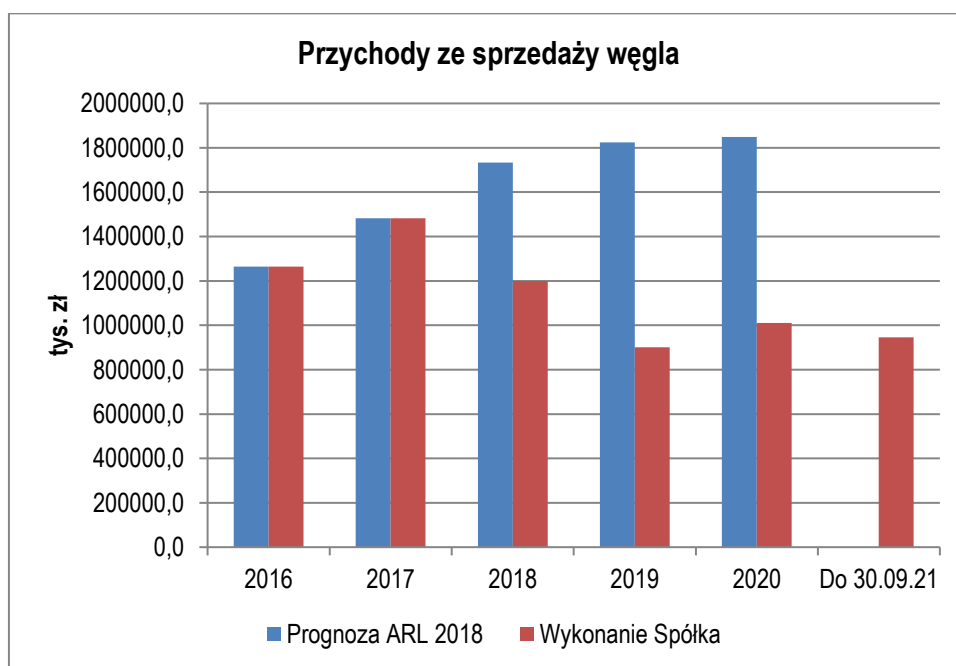
We wszystkich latach okresu objętego kontrolą koszty administracyjne działalności Spółki były wyższe od zakładanych, w kolejnych latach odpowiednio o 37,6%, o 22,4% i o 11,4%.

Koszty zużycia materiałów i energii jedynie w 2019 r. były niższe niż zakładano (o 6,7%). W pozostałych dwóch latach były natomiast wyższe. W 2018 r. o 3,2%, a w 2020 r. o 3,9% w stosunku do przyjętych przez Spółkę założeń.

Koszty usług obcych związanych z produkcją węgla we wszystkich latach objętych kontrolą były niższe niż zakładano odpowiednio o 42,5% w 2018 r., 19,2% w 2019 r. i o 24,3% w 2020 r.

Począwszy od 2018 r. przychody ze sprzedaży węgla były zdecydowanie niższe od wartości prognozowanych. Różnica ta wynosiła w kolejnych latach odpowiednio (-)30,8%, (-)50,5% i (-)45,4%. Wpłynęło to bezpośrednio na powstanie strat na sprzedaży węgla oraz słaby poziom wskaźników osiągniętych w ramach realizacji celu nr I.

(akta kontroli str. 196-249, 271-295, 313-337, 343-368, 696-720)

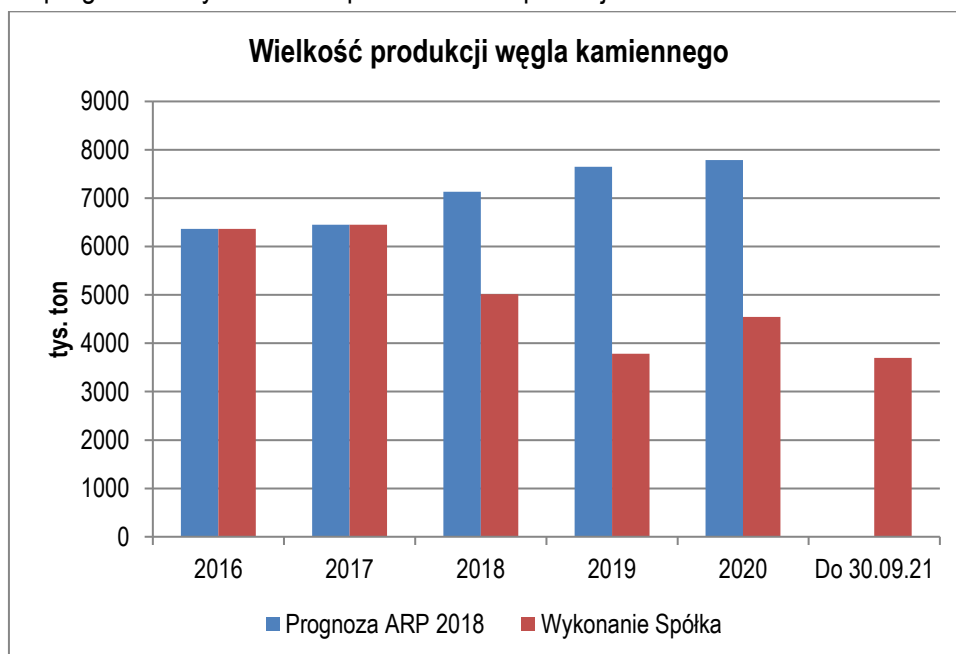
2.3 Cel szczegółowy nr III Programu: Zaspokojenie krajowych potrzeb na węgiel kamienny, w tym w szczególności do produkcji energii elektrycznej, ciepła oraz koksu.

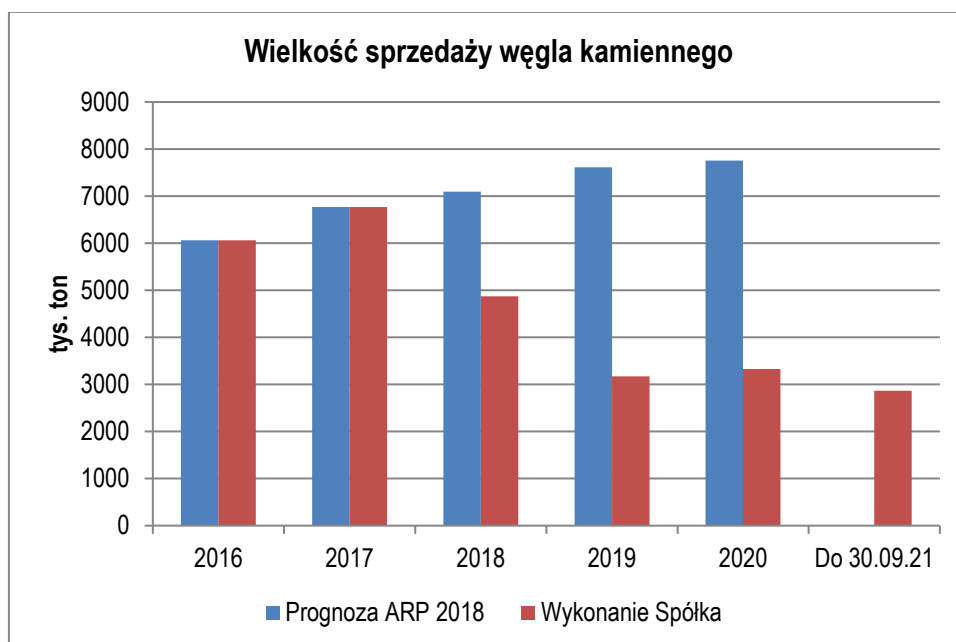
- 1) W ramach instrumentów wsparcia dla stosowania w indywidualnych gospodarstwach domowych do celów grzewczych paliw niskoemisyjnych, Spółka prowadziła prace badawcze i testowe nad możliwością wprowadzenia na rynek nowych paliw niskoemisyjnych, co szczegółowo opisano poniżej dla działań realizowanych w ramach celu nr VII;
- 2) W ramach promocji polskiego węgla, w tym certyfikowanych paliw kwalifikowanych, Spółka prowadziła na bieżąco działania promocyjne pn. „Polski węgiel dla Ciebie”.

Prezes Zarządu wyjaśnił, że: *Spółka nie otrzymywała aktualizowanych prognoz w zakresie zapotrzebowania na węgiel kamienny. Swoje prognozy w zakresie popytu rynkowego były szacowane głównie na podstawie prognoz zużycia węgla w jednostkach wytwórczych Grupy TAURON. W ramach całościowego wolumenu zużycia węgiel ze Spółki stanowił i nadal stanowi tylko część w całości zużycia jednostek wytwórczych opalanych węglem. Spółka nie brała udziału w realizacji projektu pn. „Krajowy bilans energetyczny” i projektu „Strategicznej polityki węglowej w obszarze produkcji energii elektrycznej, ciepłej, paliw płynnych i bazowych surowców chemicznych w Polsce”.*

(akta kontroli str. 250-270, 296-312, 369-376, 664-685, 721-732)

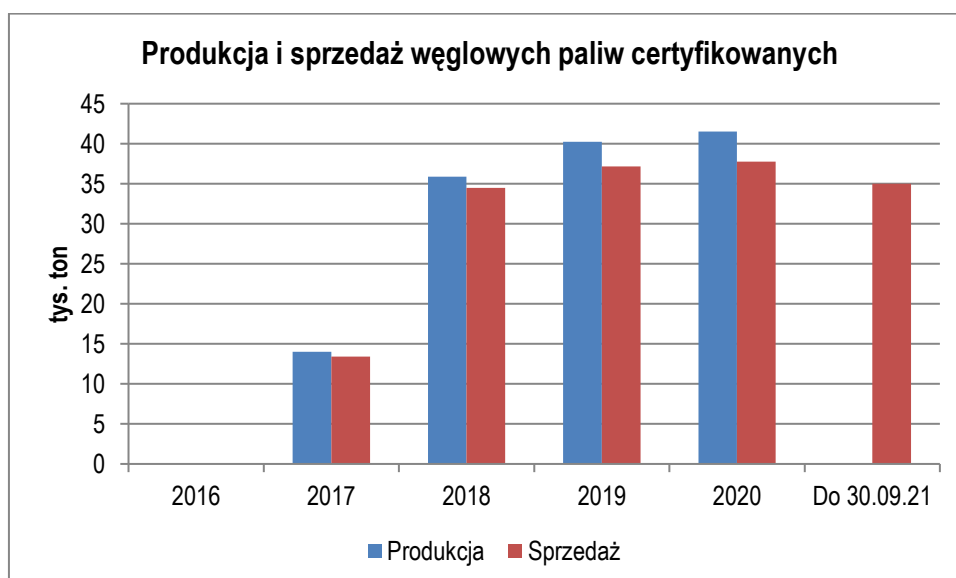
Wydobycie i sprzedaż węgla przez Spółkę w latach 2018-2021 (za 3 kwart.) na tle prognozowanych założeń przedstawiono poniżej:

W latach 2018-2020 wielkość produkcji i sprzedaży węgla kamiennego była znacząco niższa od wielkości założonych w prognozach. I tak, produkcja węgla w kolejnych latach tego okresu była niższa odpowiednio o 29,8%, o 50,5% i o 41,7%, natomiast sprzedaż o 31,3%, o 58,4% oraz o 57,1%.

Wolumen produkcji węglowych paliw certyfikowanych w ww. okresie stanowił odpowiednio 0,7%, 1,1% i 0,9% produkcji węgla ogółem.

(akta kontroli str. 196-249, 271-295, 313-337, 343-368, 686-688, 696-720)

2.4 Cel szczegółowy nr IV Programu: Zapewnienie dostępu do nowych złóż węgla oraz zapewnienie odpowiedniego poziomu inwestycji tam, gdzie zapewnią one najwyższą efektywność ekonomiczną.

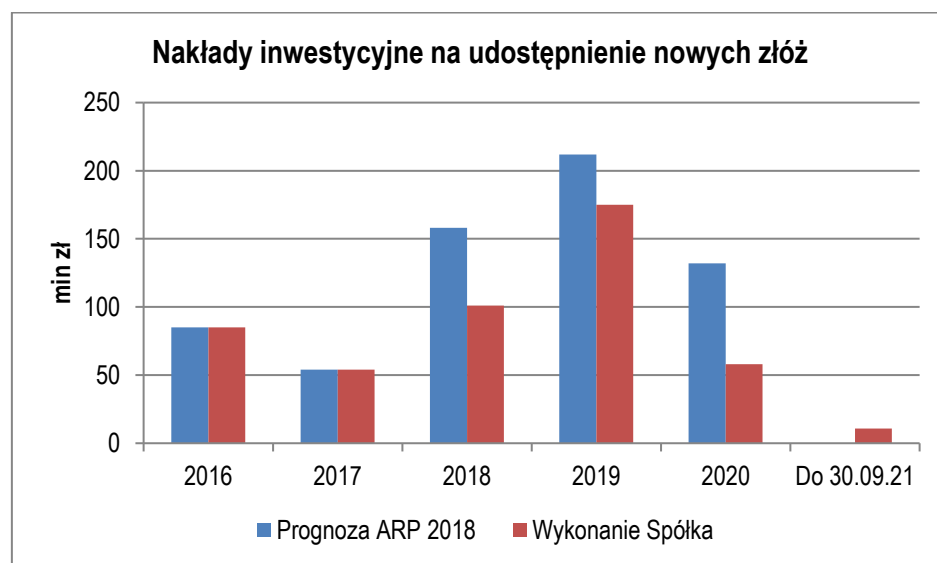
- 1) W ramach opracowania wykazu strategicznych złóż węgla, Spółka podejmowała działania związane z przenoszeniem działalności wydobywczej poza tereny zurbanizowane celem niedopuszczenia do zablokowania ich eksploatacji poprzez istnienie i budowę dużych obiektów infrastrukturalnych. Według stanu na 30 września 2021 r. zaawansowanie tych prac wynosiło ok. 60%.

- 2) W zakresie elastycznego zarządzania produkcją Spółka prowadziła działania o charakterze stałym, na bieżąco wprowadzając *Plan Zarządzania Aktywami Spółki*, umożliwiające dostosowanie jej do cykli koniunkturalnych.
- 3) W 2020 r. Spółka zakończyła proces przedłużenia koncesji wydobywczych dla posiadanych obszarów górniczych oraz eksploatacji metanu ze złóż³⁸.
- 4) W okresie objętym kontrolą realizowano projekty inwestycyjne w zakresie udostępnienia uzasadnionych ekonomicznie nowych partii złóż, poprzez budowę szybu Grzegorz w ZG „Sobieski” i budowę poziomu 800 w ZG „Janina”.

Prezes Spółki wyjaśnił, że: *Spółka nie uczestniczyła w tworzeniu »Mapy strategicznych złóż węgla kamiennego«, jak również nie zna koncepcji docelowego zarządzania tymi modelami. Nie posiadamy wiedzy na temat instrumentarium prawnego dla tych rozwiązań, jak również dla Sektorowej Dynamicznej Bazy Eksploatacji dla górnictwa węgla kamiennego. W obowiązującym Prawie Geologicznym i Górniczym nie znajdujemy zapisów dotyczących „złóż strategicznych”. Obecnie prowadzony proces legislacyjny dotyczący Prawa geologicznego i górniczego oraz niektórych innych ustaw zawiera propozycje regulacji dotyczących między innymi „złóż strategicznych” oraz rozwiązań prawnych dla ich ochrony.*

(akta kontroli str. 250-270, 296-312, 369-376, 664-685, 721-732)

Osiągnięty przez Spółkę poziom wskaźnika odnoszącego się do realizacji celu nr IV Programu przedstawiono poniżej:

W okresie objętym kontrolą wielkość nakładów inwestycyjnych na udostępnienie nowych złóż była niższa od wielkości zakładanych o 36,1% w 2018 r., o 17,5% w 2019 r. i o 56,1% w 2020 r.

W 2018 r. nie zaplanowano i nie udostępniono zasobów przemysłowych oraz operatywnych w efekcie inwestycji. Natomiast w 2019 r., pomimo ustalenia prognozy wskaźnika na poziomie zero, udostępniono zasoby wielkości 854 tys. ton, a w 2020 r., pomimo iż Spółka prognozowała udostępnienie takich zasobów w wysokości 90 513 tys. ton, wykonanie było na zerowym poziomie.

(akta kontroli str. 196-249, 271-295, 313-337, 343-368, 686-688, 696-720)

³⁸ Postępowania środowiskowe i koncesyjne.

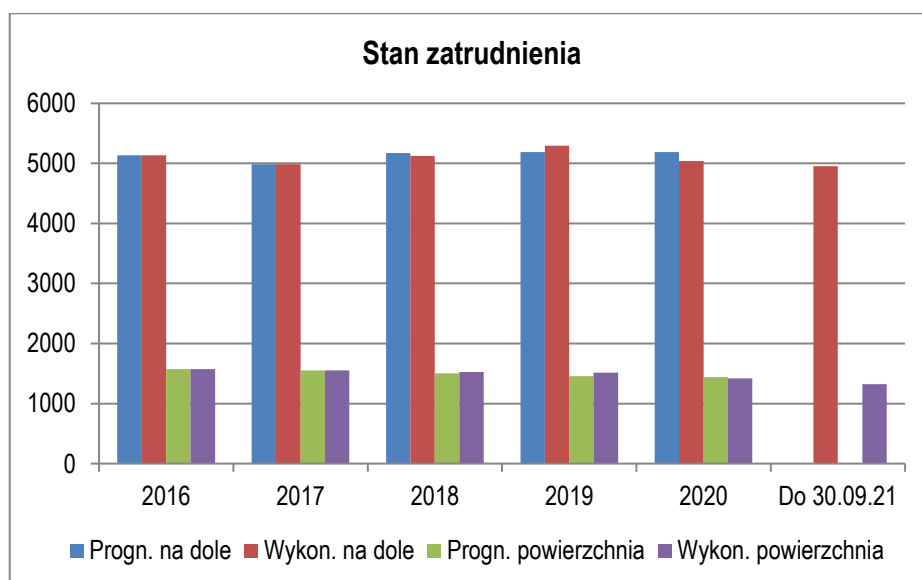
2.5 Cel szczegółowy nr V Programu: Rozwój kompetencji pracowniczych i wiedzy.

- 1) Na podstawie przekrojowej analizy zatrudnienia pracowników, Spółka na bieżąco realizowała politykę zarządzania zasobami ludzkimi, w tym podjęła współpracę ze szkołami, organizowała szkolenia, prowadziła analizy rynku pracy i własnych potrzeb.
- 2) W Spółce koordynowano politykę zatrudnieniową m.in. poprzez wdrażanie na bieżąco opracowanego w Grupie Modelu Kompetencyjnego. W 2020 r. powołano też Zespół ds. społecznych, którego zadaniem było wypracowanie modelu osłon socjalnych oraz systemu alokacji pracowników i redukcji zatrudnienia na potrzeby Komisji Europejskiej. Zadanie to zostało zrealizowane w 100%.
- 3) W ramach współpracy przedsiębiorstw górniczych z jednostkami naukowymi, Spółka prowadziła bieżącą współpracę ze szkołami średnimi oraz wyższymi zabezpieczając napływ do niej pracowników o pożądanych kompetencjach.

Prezes wyjaśnił, że Spółka nie uczestniczyła w opracowaniu bilansu kompetencji pracowniczych w górnictwie węgla kamiennego i programu adaptacji zawodowej na poziomie krajowym. W związku z przynależnością do Grupy TAURON spółka jest zobowiązana do realizacji kierunków strategicznych i celów biznesowych Grupy. W ramach zarządzania kapitałem ludzkim w Grupie wprowadzono Model Kompetencyjny Grupy TAURON³⁹. Dodał też, że: W ramach realizacji polityki zarządzania kapitałem ludzkim w Grupie TAURON wprowadzono proces adaptacji⁴⁰ w celu ostatecznego doboru pracowników.

(akta kontroli str. 250-270, 296-312, 369-376, 664-685, 721-732)

W latach 2018-2020 wielkość zatrudnienia w Spółce, w podziale na pracowników zatrudnionych na powierzchni i pod ziemią, kształtowała się następująco:

W okresie objętym kontrolą zatrudnienie w Spółce ulegało zmianom w stosunku do prognoz za poszczególne lata. I tak:

³⁹ Zarządzenie Prezesa Zarządu TAURON Polska Energia S.A. z dnia 6 czerwca 2017 r., nr 75/2017.

⁴⁰ Zarządzenie Prezesa Zarządu TAURON Polska Energia S.A. z dnia 7 kwietnia 2017 r., nr 39/2017.

- w 2018 r. zatrudnienie ogółem spadło o 21 osób, w tym spadek zatrudnionych pod ziemią o 44 osoby i wzrost zatrudnionych na powierzchni o 23 osoby;
- w 2019 r. liczba zatrudnionych ogółem wzrosła o 163 osoby, w tym liczba pracujących pod ziemią wzrosła o 105 osób, a na powierzchni o 58 osób;
- w 2020 r. liczba zatrudnionych spadła o 175 osób, w tym o 150 osób zatrudnionych pod ziemią i o 25 osób zatrudnionych na powierzchni.

W kategorii „zatrudnieni na powierzchni”⁴¹ wykonanie prognozowanego wskaźnika osiągnęło 95,5%, 99,1% i 93,0% wielkości prognozowanej.

Liczba zatrudnionych pracowników posiadających uprawnienia emerytalne była wyższa w stosunku do założeń o 257 osób w 2018 r., 126 osób w 2019 r. i 146 osób w 2020 r.

W roku 2018 Spółka zwiększyła o 6%, w stosunku do wartości założonych, wydatki na podniesienie kwalifikacji pracowniczych. W 2019 i 2020 r. wydatki te jednak spadły, odpowiednio o 85,2% i o 43%.

W latach 2018 i 2019 liczba zatrudnionych pracowników w TWD posiadających wykształcenie średnie - w stosunku do wielkości prognozowanych na poszczególne lata - wzrosła o 1,5% i o 6,3%, a w 2020 r. zmalała o 6,1%. Liczba pracowników posiadających wykształcenie wyższe i licencjackie w 2018 r. nie zmieniła się, w 2019 r. wzrosła o 3,5%, a w 2020 r. wzrosła o 0,7%. Liczba zatrudnionych pracowników z wykształceniem zawodowym i niższym systematycznie spadała kolejno o 3,8%, 5,6% i 14,3%.

Prezes Zarządu stwierdził, że w zakresie wzrostu zatrudnienia pracowników w 2019 r. (przy spadku wydobywania węgla) w porównaniu do 2018 r. o 1,3% i spadku zatrudnienia (przy wzroście wydobywania węgla) w kolejnych latach w porównaniu do 2019 r. o 2,1% i o 5,3% informujemy, że w 2019 r. uruchomiona została Inicjatywa strategiczna „Zabezpieczenie wolumenu produkcji węgla poprzez wsparcie (rozbudowę) własnych oddziałów robót przygotowawczych” w ramach, której zatrudniono 180 pracowników, co wpłynęło na wzrost zatrudnienia w stosunku do roku 2018.

Spadek poziomu zatrudnienia w latach kolejnych spowodowany jest wdrażaniem Planu Naprawczego dla TAURON Wydobywanie S.A. polegającego m.in. na zmniejszeniu poziomu zatrudnienia w Spółce (wakaty powstające w wyniku przejścia pracowników na emeryturę nie są odbudowywane tak jak miało to miejsce w latach poprzednich). Poziom wydajności pracowników jest pochodną czynników kształtujących poziom produkcji oraz poziom zatrudnienia. Spadek wydajności w 2020 roku w odniesieniu do roku 2018 wynikał ze znacznie niższego poziomu produkcji węgla (...). Zatrudnienie nie uległo proporcjonalnemu obniżeniu z jednej strony ze względu na konieczność realizacji zadań eksploatacyjnych i inwestycyjnych (które nie uległy zmniejszeniu), z drugiej - ze względu na podjętą inicjatywę strategiczną (...).

(akta kontroli str. 196-249, 271-295, 313-337, 343-368, 686-688, 696-720, 802-806)

2.6 Cel szczegółowy nr VI Programu: Zmniejszenie oddziaływania sektora górnictwa węgla kamiennego na środowisko oraz zwiększenia wykorzystania odpadów wydobywczych i kopalin towarzyszących.

W okresie objętym kontrolą Spółka na bieżąco prowadziła działania dotyczące gospodarczego wykorzystania wód, odpadów i kopaliny towarzyszącej. Miały

⁴¹ W kategorii tej zostali również uwzględnieni pracownicy ZPMW.

one na celu ograniczenie negatywnego wpływu działalności górniczej na środowisko. W ramach tych działań:

- realizowano politykę ograniczania ilości wytwarzanych odpadów wydobywczych i całkowitego ich zagospodarowania (tzw. *Kopalnia bezodpadowa*),
- prowadzono działania zmierzające do przetworzenia mułów węglowych i odpadów skały płonnej na użyteczne produkty (np. do produkcji kruszyw), gospodarczego wykorzystania wód dołowych (np. do celów ppoż), wykorzystania metanu, jako kopaliny towarzyszącej⁴².

W 2019 r. - w ramach wdrożenia projektu pn. *Reorganizacja obszaru Ubocznych Produktów Wydobywania⁴³ i Ubocznych Produktów Spalania⁴⁴ w Grupie TAURON* - należąca do Grupy spółka Bioeko Grupa Tauron sp. z o.o. została operatorem i dystrybutorem kruszyw otrzymywanych w wyniku działalności wydobywczej kopalń TWD. W 2020 r. na podstawie decyzji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego, zezwalającej na zmianę klasyfikacji odpadów ZG „Brzeszcze” na produkty uboczne i umożliwienie ich oferowania na rynku inwestycyjnym kruszyw jako wyrobów budowlanych, zakład ten stał się kopalnią bezodpadową.

(akta kontroli str. 250-270, 296-312, 369-376, 664-685, 721-732)

Działania spółki zmierzające do zmniejszenia negatywnego wpływu na środowisko przedstawiono poniżej.

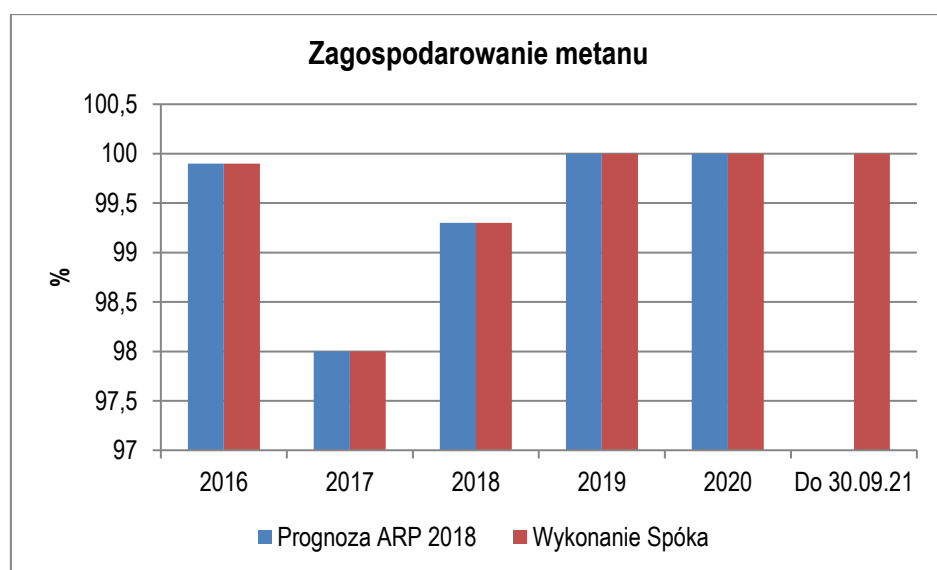
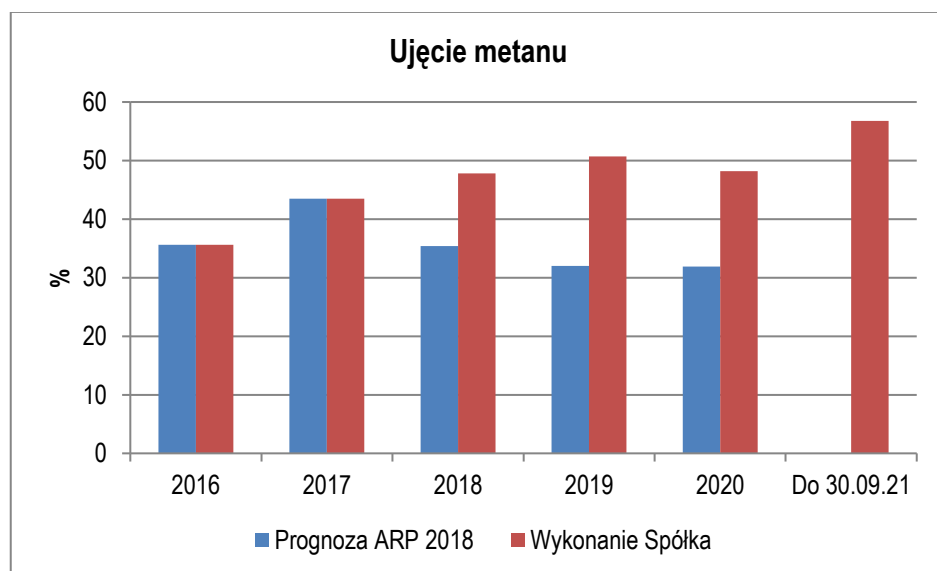

We wszystkich latach okresu objętego kontrolą wskaźnik stopnia zagospodarowania odpadów wydobywczych i mas skalnych był wyższy od założonego, w kolejnych latach odpowiednio o 246%, o 525% i o 17%.

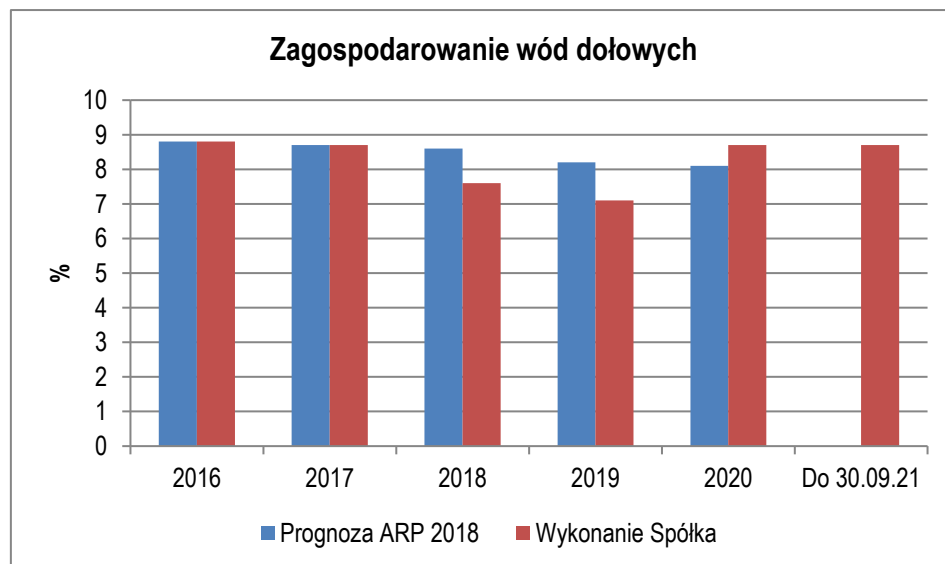
⁴² Ujęcie i sprzedaż metanu, a docelowo produkcja z niego energii.

⁴³ Zwane dalej „UPW”.

⁴⁴ Zwane dalej „UPS”.

We wszystkich latach okresu objętego kontrolą *Spółka* osiągała wyższy niż zakładano poziom wskaźnika stopnia ujętego metanu i wynosił on odpowiednio 135%, 158% i 151% poziomu prognozowanego. Natomiast poziom wskaźnika stopnia zagospodarowanego metanu był we wszystkich tych latach zgodny z przyjętymi założeniami.

Stopień zagospodarowania przez *Spółkę* wód dołowych był w latach 2018 i 2019 niższy o 13% i 15,5% od założonego. W roku 2020 wskaźnik ten przekroczył jednak o 6,9% wartość prognozowaną. Podkreślić jednak należy, że wskaźnik ten w całym okresie objętym kontrolą był stosunkowo niewielki (między 7% a 9%) i mimo podejmowanych przez *Spółkę* działań nie wykazywał tendencji wzrostowych

W okresie objętym kontrolą *Spółka* nie została ukarana za przekroczenie norm środowiskowych.

(akta kontroli str. 196-249, 271-295, 313-337, 343-368, 686-688, 696-720)

2.7 Cel szczegółowy nr VII Programu: *Innowacje w górnictwie węgla kamiennego. Stworzenie tzw. inteligentnej kopalni, zapewniającej wysoki poziom bezpieczeństwa pracy.*

- 1) *Spółka* realizowała strategiczne projekty inwestycyjne z uwzględnieniem aspektu ekologicznego, a także poprawy bezpieczeństwa pracy. Dotyczyło to zwłaszcza budowy szybu „Grzegorz” w ZG „Sobieski” i budowa poziomu 800 w ZG „Janina”, których realizacja pozwolić ma m.in. na ograniczenie wydobycia podziemnego, uproszczenie i usprawnienie procesu produkcyjnego, zwiększenie elastyczności i efektywności produkcji. Dotyczyło to również programu inwestycyjnego w ZG „Brzeszcze”, którego celem było m.in. zapewnienia stabilnego i efektywnego prowadzenia działalności produkcyjnej i sukcesywne unowocześniania infrastruktury produkcyjnej kopalni.
- 2) W ramach poszukiwania nowatorskich rozwiązań technicznych i technologicznych *Spółka* współpracowała z instytucjami naukowo-badawczymi oraz firmami produkującymi na rzecz górnictwa, w tym:
 - w latach 2018-2019 z Głównym Instytutem Górnictwa w Katowicach⁴⁵ przy realizacji projektu badawczego pn. *Przetwórstwo odpadów pogórnich i elektronicznych – Nowe zasoby dla zrównoważonej przyszłości*, mającego na celu m.in. rozszerzenie możliwości i kierunków stosowania odpadów pogórnich oraz opracowanie innowacyjnych technologii pozwalających na ich bezpieczne przetworzenie. Projekt zakończono wydaniem rekomendacji.
 - w 2018 r. z Instytutem Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią Polskiej Akademii Nauk z Krakowa przy projekcie mającym na celu opracowanie i wdrożenie geologiczno-górnich, cyfrowych modeli złóż oraz systemów planowania i harmonogramowania procesu eksploatacji. Projekt ten pozostał jednak na etapie rozważań koncepcyjnych⁴⁶ z uwagi na zbyt wysokie koszty⁴⁷.
 - w latach 2019-2021 wraz z GIG i partnerami naukowymi z UE przy realizacji projektu badawczego RECOVERY – *Oceny zarządzania środowiskiem oraz działań mających na celu jego ochronę i naprawę używając narzędzi do analizy stanu ekosystemu*, który dotyczył opracowania różnego rodzaju technik rekultywacji biologicznej hałd, zaprojektowania i wykonania podłoży antropogenicznych na bazie materiałów odpadowych oraz opracowania metody przystosowania tego typu obiektów do pełnienia funkcji przyrodniczych, rekreacyjnych

⁴⁵ Zwany dalej „GIG”.

⁴⁶ Zaawansowanie na poziomie ok. 10%.

⁴⁷ Działanie prowadzone również w ramach celu szczegółowego współdziałania z krajowym przemysłem maszyn górnich w obszarze innowacji technicznych, szczególnie w obszarze automatyzacji i cyfryzacji procesów eksploatacyjnych.

- i gospodarczych. Projekt został zrealizowany w 70%. Otrzymał też zewnętrzne finansowanie i będzie realizowany w kolejnych latach.
- w latach 2019-2021 z GIG oraz partnerami naukowymi z UE przy realizacji projektu badawczego TEXMIN, który dotyczył oceny uwarunkowań stabilności podłoża hałdy w Libiążu, w związku z występowaniem długotrwałych lub burzowych opadów, okresów suszy, dużych wahań ujemnych temperatury oraz wstrząsów sejsmicznych spowodowanych działalnością górnictwem oraz dynamicznymi zmianami ciśnienia barometrycznego. Projekt został zrealizowany w 65%. Otrzymał też zewnętrzne finansowanie i będzie realizowany w kolejnych latach.
- 3) W ramach wdrożenia technologii przedeksploatacyjnego wydobycia metanu z pokładów węgla kamiennego, wykorzystania go jako surowca energetycznego poprzez wprowadzenie do sieci gazowej i sprzedaż, co powinno wpłynąć na zmniejszenie opłat za emisję metanu do atmosfery, *Spółka* podjęła następujące działania:
- Wdrożyła technologię przedeksploatacyjnego wydobycia i gospodarczego wykorzystania metanu z pokładów węgla kamiennego w ZG „Brzeszcze”, Sprzedaż metanu w latach 2018-2021 była prowadzona na bieżąco.
 - W 2018 r. *Spółka* przystąpiła do projektu GEO-METAN w celu pozyskania przedeksploatacyjnego metanu ze złóż ZG „Brzeszcze”. Przy zaawansowaniu 50%, projekt został jednak wstrzymany z uwagi na trwające uzgodnienia formalnoprawne.
 - W latach 2018-2019 *Spółka* podjęła prace badawcze w zakresie innowacyjnej metody pozyskiwania metanu ze starych zrobów lub stref uskoków za pomocą otworów kierunkowych. Przy zaawansowaniu 30%, projekt został jednak zaniechany z uwagi na nieosiągnięcie zakładanych rezultatów.
 - W 2020 r. *Spółka* ukończyła w ZG „Brzeszcze” budowę zasilanego metanem zespołu kogeneracyjnego o mocy 5,4 MWe, mającego na celu jego efektywne zagospodarowanie na potrzeby *Grupy* (energia elektryczna, ciepło, chłód).
- 4) W ramach aktywnego wspierania rozwoju czystych technologii węglowych oraz zagospodarowania ubocznych produktów i odpadów górniczych, *Spółka* podjęła następujące działania:
- W latach 2018-2021 realizowała na bieżąco politykę ograniczania ilości wytwarzanych odpadów wydobywczych i gospodarki nimi w obiegu zamkniętym (tzw. *Kopalnia bezodpadowa*), obejmującą gospodarcze wykorzystanie wód dołowych oraz zagospodarowanie ubocznych produktów i odpadów górniczych.
 - W 2018 r. zrealizowała projekt dotyczący całościowej reorganizacji i obniżenia kosztów zagospodarowania UPS oraz UPW, przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa wydobycia, produkcji energii i maksymalizacji przychodów z tytułu sprzedaży wytworzonych produktów.
- 5) W ramach wspierania działań w obszarze poszukiwania nowych technologii wzbogacania węgla w celu produkcji paliwa przyjaznego środowisku, *Spółka* podjęła następujące działania:
- W 2019 r. zakończyła modernizację i rozbudowę posiadanych ZPMW, w celu poprawy skuteczności procesu wzbogacania, zwiększenia ich efektywności i wydajności oraz produkcji paliwa przyjaznego środowisku.
 - W 2020 r. zakończyła prace badawcze i testowe nad możliwością wprowadzenia na rynek nowych paliw niskoemisyjnych oraz uruchomiła

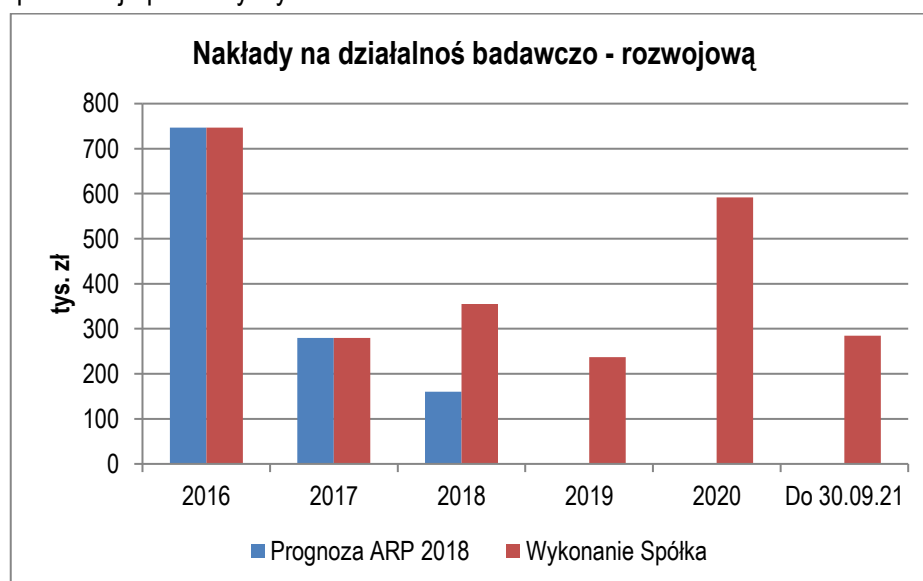
produkcję i sprzedaż specjalnego paliwa grzewczego o obniżonej emisji spalin (EKOSOBIESKI premium).

6) W ramach poprawy stanu bezpieczeństwa i warunków BHP oraz promocji BHP, Spółka prowadziła następujące działania:

- w 2018 r. zakończyła projekt *Rozwój inteligentnych systemów monitoringu zagrożeń naturalnych*, obejmujący m.in. budowę nowoczesnej dyspozytorni w ZG „Sobieski”;
- w 2018 r. zakończyła modernizację i rozbudowę systemów odmetanowania kopalń oraz prowadzenia ciągłego monitoringu zagrożenia metanowego;
- w 2021 r. wdrożyła w ZG „Janina” innowacyjny system transportowy w szybie „Janina VI”;
- w 2018 r. wprowadziła system transportu załogi przenośnikami taśmowymi;
- na bieżąco prowadzone były działania w zakresie rozwoju indywidualnych środków bezpieczeństwa⁴⁸, budowy kultury bezpieczeństwa pracy poprzez m.in. kontynuowanie programów *Bezpieczni w Pracy - Książeczka Bezpieczeństwa*, *Stop tolerancji dla nieuzasadnionego ryzyka* oraz organizację konkursów *Bezpieczni w pracy* i *Bezpieczny Oddział*.

(akta kontroli str. 250-270, 296-312, 369-376, 664-685, 721-732)

Poniesione przez Spółkę nakłady na działalność badawczo-rozwojową prezentuje poniższy wykres:

W okresie objętym kontrolą Spółka ponosiła nakłady na działalność badawczo-rozwojową, przy czym w 2018 r. nakłady te były wyższe o 121,9% od zakładanych, natomiast w latach 2019 i 2020 Spółka poniosła nakłady na ten cel mimo ich niezaplanowania.

W latach 2018 i 2019 Spółka zrealizowała po dwa z czterech zaplanowanych zadań lub projektów innowacyjnych, a w 2020 r. trzy, przy zaplanowanych dwóch. W okresie tym Spółka wdrożyła też cztery projekty poprawiające bezpieczeństwo pracy, przy jednym zaplanowanym.

W sprawie działań badawczo-rozwojowych Prezes wyjaśnił, że: TAURON Wydobycie S.A., jako podmiot będący częścią Grupy Kapitałowej TAURON, realizował Strategię Grupy TAURON, której działania wpisywały się w cele Programu dla górnictwa. Kompetencje związane z prowadzeniem działalności badawczo-rozwojowej zgodnie ze strategią zostały przypisane do Spółki

⁴⁸ M.in. aparatów ucieczkowych.

TAURON Polska Energia S.A. W związku z tym całość działalności badawczej była koordynowana na tym poziomie w dostosowaniu do planów badawczo-rozwojowych Grupy TAURON. TAURON Wydobywanie S.A., z uwagi na sytuację ekonomiczno-finansową, ograniczał działalność badawczo-rozwojową. W 2020 r. decyzją zarządu Spółki, w uzgodnieniu z obszarem Badań i Rozwoju TAURON Polska Energia S.A., komórka organizacyjna, w której zakresie znajdował się obszar badań i rozwoju została zlikwidowana.

Wyjaśnił też, że: Brak przeliczenia wskaźnika nakładów na działalność badawczo-rozwojową per capita w tabelach przekazanych przez Spółkę do ARP (...) w związku z monitorowaniem realizacji celu VII Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce wynika z formy otrzymanego z ARP wzoru tabeli (szary kolor pola przewidzianego na obliczenie wartość wskaźnika na podstawie składowych i wg podanej definicji interpretowany był przez Spółkę jako pole, którego uzupełnianie nie jest wymagane - podobnie jak m.in. w przypadku wskaźnika jakości produkowanego węgla energetycznego dla celu VIII).

(akta kontroli str. 196-249, 271-295, 313-337, 343-368, 686-688, 696-720)

2.8 Cel szczegółowy nr VIII Programu: Dywersyfikacja wykorzystania gospodarczego węgla kamiennego.

W obszarze przeróbki mechanicznej węgla Spółka realizowała działania takie jak:

- modernizacja i rozbudowa posiadanych ZPMW, w tym kompleksowa rozbudowa i modernizacja zakładu przerobczego wraz z węzłem spedycyjnym w ZG „Janina”, mająca na celu jego dostosowanie do wydobycia urobku z budowanego poziomu 800 oraz zastosowanie w ZG „Sobieski” i ZG „Janina” wzbogacania trójproduktowego, mającego na celu uzyskanie wzrostu przychodów poprzez zwiększenie produkcji sortymentu średniego⁴⁹, poprawę skuteczności procesu wzbogacania i poprawę jakości oferowanych produktów. Spółka zakłada, że w efekcie tych działań nastąpi dostosowanie produkowanych paliw do oczekiwań odbiorców, uzyskiwanie stabilnych, spełniających wymogi rynku i przepisów – parametrów jakościowych produkowanych paliw⁵⁰, zwiększenie możliwości produkcyjnych sortymentów średnich i zmniejszenie wypadu skały płonnej poprzez zastosowanie instalacji pozwalających na produkcję spełniających aprobaty techniczne kruszyw⁵¹. Ww. działania stanowiły realizację inicjatyw strategicznych ujętych w *Strategii Spółki*.
- Uruchomienie w 2020 r. zadania modernizacji procesu wzbogacania węgla, w celu obniżenia zawartości chloru w produktach dedykowanych dla energetyki⁵².

(akta kontroli str. 250-270, 296-312, 369-376, 664-685, 721-732)

Porównanie uzyskanego w latach 2018-2020 poziomu wskaźników jakości węgla z wartościami przyjętymi przez Spółkę w ramach celu nr X kształtowało się następująco:

- 1) wskaźnik jakości produkowanego węgla energetycznego⁵³:

⁴⁹ Jaret®

⁵⁰ Uruchomienie produkcji węgla o wyższych parametrach jakościowych, w tym nowego paliwa EKOSOBIESKI premium.

⁵¹ Inwestycje zakończono w 2019 r.

⁵² W 2021 r. zaawansowanie projektu wynosiło 30% (zakończono I etap i trwało przygotowanie II etapu).

Osiągnięty w kolejnych latach poziom wartości opałowej był w latach 2018 i 2019 niższy w stosunku do założeń o 1,2% i o 4,8%, a w 2020 r. wyższy o 2,6%. Zawartość popiołu była natomiast wyższa od prognozowanej odpowiednio o 5,4%, o 13,0% i o 1,2%. Jednocześnie, zawartość siarki w produkowanym przez Spółkę węglu była niższa w stosunku do założeń odpowiednio o 22,2%, o 20,5% i o 20,5%, a zawartość wilgoci o 4,1%, o 3,5% i o 7%.

2) wskaźnik produkcji węgla energetycznego:

Uzyskany przez Spółkę wolumen wyprodukowanych sortymentów grubych był w kolejnych latach niższy od zakładanego odpowiednio o 33,9%, o 121,2% i o 120,7%, a sortymentów średnich i drobnych o 72,8%, o 162% i o 135,5 %. Również wolumen sortymentów miałowych był niższy od zakładanego odpowiednio o 46,6%, o 105,7% i o 66,6%.

(akta kontroli str. 196-249, 271-295, 313-337, 343-368, 686-688, 696-720)

2.9 Cel szczegółowy nr IX Programu: *Wyeliminowanie skutków dotychczas prowadzonych działań restrukturyzacyjnych.*

Spółka przeprowadziła działania restrukturyzacyjne przed 2018 rokiem. W efekcie wygenerowano jednostki produkcyjne bazujące na majątku integralnie powiązany z procesem wydobywczo-przeróbczym, których funkcjonowanie ukierunkowane było na stabilne i efektywne zabezpieczenie interesów Grupy w zakresie produkcji energii elektrycznej. Spółka ma uregulowane wszelkie zobowiązania publiczno-prawne wynikające z dokonanych działań restrukturyzacyjnych i nie prowadziła działań w ww. zakresie, poza prowadzonymi w 2020 r. pracami koncepcyjnymi zorientowanymi na doskonalenie modelu funkcjonowania w dostosowaniu do opracowywanego programu transformacji energetycznej kraju i zainicjowanych działań restrukturyzacyjnych prowadzonych na szczeblu rządowym. Prezes wyjaśnił, że: *wszelkie aspekty wynikające z przeprowadzonych (...) działań zostały zakończone.*

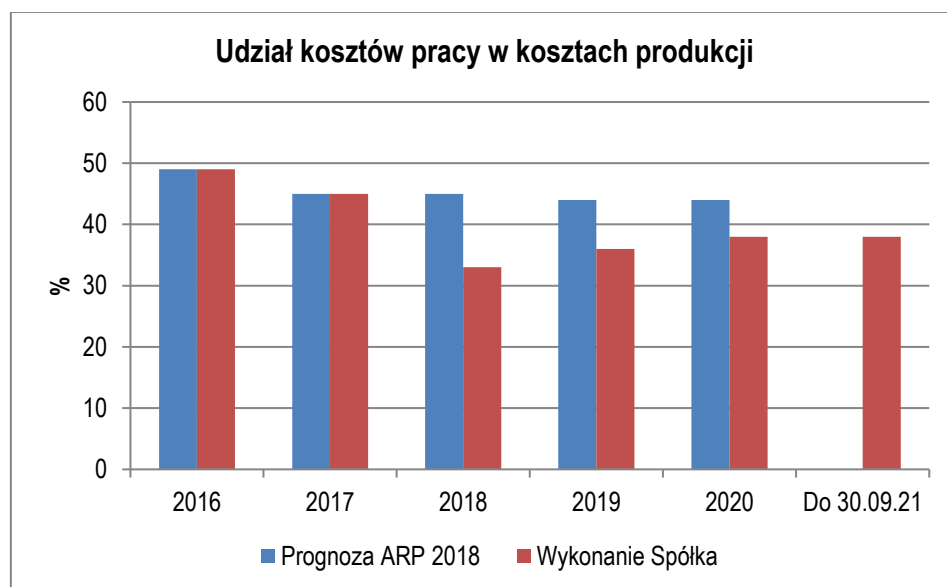
(akta kontroli str. 250-270, 296-312, 369-376, 664-685, 721-732)

2.10 Cel szczegółowy nr X Programu: *Ujednolicenie, uelastycznienie i uproszczenie systemów wynagradzania (do końca 2018 r.) i jego wprowadzenie (od 2019 r.).*

Przedstawiciele Spółki uczestniczyli w 2018 r. w pracach Zespołu Trójstronnego ds. bezpieczeństwa socjalnego górników opracowującego ponadzakładowy układ zbiorowy pracy poprzez zgłoszenie uwag do wypracowanych zapisów. W kolejnych latach przedstawiciele Spółki nie uczestniczyli w tych pracach z powodu braku działań ze strony organu koordynującego ten proces.

(akta kontroli str. 250-270, 296-312, 369-376, 664-685, 721-732)

⁵³ Definicja: Wartość opałowa, zawartość popiołu, zawartość siarki i wilgoci.

W kolejnych latach okresu objętego kontrolą udział kosztów pracy w kosztach produkcji węgla był niższy w stosunku do wielkości założonych o 36,4%, o 22,2% i o 15,8%. Wykonanie wskaźnika udziału składników zmiennych w kosztach pracy było natomiast wyższe od założonego o 3,7 %, o 10,3 % i o 10,7 %.

(akta kontroli str. 196-249, 271-295, 313-337, 343-368, 686-688, 696-720)

3. Wykonywanie obowiązków informacyjnych przewidzianych w *Programie*

Spółka przekazywała okresowe informacje w wymaganych przez ME i ARP terminach.

(akta kontroli str.195-195b, 217-218, 250-251, 296-305, 377-378, 660-663)

4. Koszty działań realizowanych w związku z *Programem*

4.1 W związku z faktem, że *Spółka* nie otrzymała pomocy na realizację *Programu* i nie otrzymała wytycznych w zakresie sposobu prowadzenia ewidencji kosztów jego realizacji, w *Spółce* nie prowadzono odrębnej ewidencji kosztów związanych z realizacją działań związanych z *Programem*.

Oszacowane⁵⁴ przez *Spółkę* koszty poniesione w ramach realizacji celów wpisujących się w *Program* wyniosły w latach 2018-2021 ogółem [...]JTP

(akta kontroli str.12-20, 379-655, 656-657, 689-695)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag i wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

⁵⁴ Przedstawione przez *Spółkę* koszty zostały oszacowane przy zastrzeżeniu, że część realizowanych działań wpisywała się w więcej niż jeden cel *Programu*.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Katowice, dnia 10 stycznia 2022 r.

Kontroler
Tomasz Kaczyński
Doradca techniczny

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach

.....